

Roma İmparatorluğu'nun Zorunlu Para Reformu

ÇİZİMLERLE PARANIN TARİHİ

Roma'da İmparatorluk koltuğunda oturan Gailis Aurelilis Diocletianus, askeri ve siyasi reformların yanı sıra ekonomik reformlarla da döneme damgasını vurmuş bir isimdi. Özel

vergi reformlarının çıkarıldığı, bölgesel vergilerin artırıldığı Roma'da "Zorunlu Para Reformları" Talip Aktaş'ın yazıları Güven Bilge'nin de çizimleri ile hazırlandı.

ROMA İMPARATORLUĞU'NUN ZORUNLU PARA REFORMU

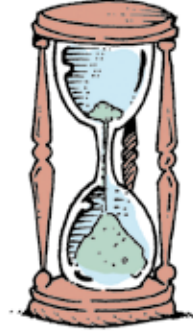

M.S. 3. YÜZYILDAN İTİBAREN ALTIN SIKKELERİN DEĞERİ, KÜLÇE ALTININ FİYATIYLA DOĞRUDAN İLİŞKİLİYDİ.

ANCAK PARANIN DEĞERİNİ KORUMAK, ÖZELİKLE YIKICI SAVAŞLAR NEDENİYLE PEK DE KOLAY DEĞİLDİ. AVRUPA'DA M.S 3. YÜZYILDAN BAŞLAYARAK HIZLANAN VE 4. YÜZYILDA DA DEVAM EDEN ENFLASYON, BİR YANDAN FİYAT İSTİKRAZSIZLIĞINI BESLİYOR, DİĞER YANDAN DA DOLAŞIMDAKİ PARANIN DEĞERİNİ HIZLA AŞAĞIYA ÇEKİYORDU.

BU DÖNEMDE ROMA İMPARATORLUĞU, ÖNEMLİ DEĞİŞİMLERE TANIKLIK EDİYORDU.

İMPARATORLUK, ELLİ YIL SÜREN İÇ SAVAŞLA OLDUKÇA YIPRANMIŞ; YAGMA, HACİZ VE SOYGUNLARLA ÇÖKÜŞÜN EŞİĞİNE GELMİŞTİ.

ZATEN YETERSİZ OLAN VERGİ GELİRLERİNİN TAMAMINA YAKINI DA SADAKATINI SAĞLAMAK İÇİN ORDUNUN MAASLARINA GİDİYORDU.

İMPARATORLUĞUN TEKRAR TOPARLANMASINDA ADI GEÇEN ÖNEMLİ İSİMLERDEN BİRİ OLAN LUCIUS DOMITIUS AURELIANUS, DEĞERİ OLDUKÇA DÜŞÜK DÜZEYLERE İNEN "ANTONINIANUS" A İTİBAR KAZANDIRMAK İÇİN SIKKENİN GÜMÜŞ İÇERİĞİNİN SABİT OLARAK YÜZDE 5'TE TUTULCAĞINA YÖNELİK KARAR ALDI VE ALTIN SIKKELERİ DE YENİDEN ESKİ DEĞERLERİNE KAVUŞTURACAK BİR REFORMA İMZA ATTI. ANCAK ALINAN ÖNLEMLER PEK DE UZUN ÖMÜRLÜ OLANADI.

284-305 YILLARI ARASINDA ROMA'DA İMPARATORLUK KOLTUĞUNDA BULUNAN GAIUS AURELIUS DIOCLETIANUS, ASKERİ VE SİYASİ REFORMLARIN YANI SIRA EKONOMİK REFORMLARLA DA DÖNEME DAMGASINI VURMUŞ BİR İSİMDİR. DIOCLETIANUS, ÖNCE ÖZEL VERGİ DÜZENLEMELERİYAPTI VE ROMA VERGİ SİSTEMİNİN TEMELİNİ OLUŞTURAN BÖLGESEL VERGİLERİ ARTIRDI. "BİRLEŞTİRİLMİŞ TOPRAK VERGİSİ" VE "SEÇMEN VERGİSİ ADIYLA" YENİ GELİR KAYNAKLARI OLUŞTURDU.

296 YILINDA DEVLETİN BORÇLARI KAPATILMIŞTI. ANCAK ENFLASYON HALA CİDDİ BİR SORUN OLARAK ARTMAYA DEVAM EDİYORDU. İMPARATOR DIOCLETIANUS, ÇÖZÜMÜ SIKKENİN GÜMÜŞ MİKTARINI AZALTMAK VE DAHA FAZLA SIKKE BASMAKTA GÖRDÜ.

ANCAK BU GİRİŞİM BİR YANDAN ENFLASYONU DAHA DA AZDIRIRKEN, BİR YANDAN DA PARAYA GÜVENİ CİDDİ ŞEKİLDE SARSIYORDU.

290 YILINDA BU KEZ KAPSAMLI BİR PARA SİSTEMİ REFORMUNA GİRİŞEN DIOCLETIANUS, 294 YILINDAN BAŞLAYARAK KURDUĞU 15 YENİ DARPANHEDE UZUN YILLAR ARDINDAN İLK SAF GÜMÜŞ SİKKE "ARGENTEUS"U BASTIRDI.

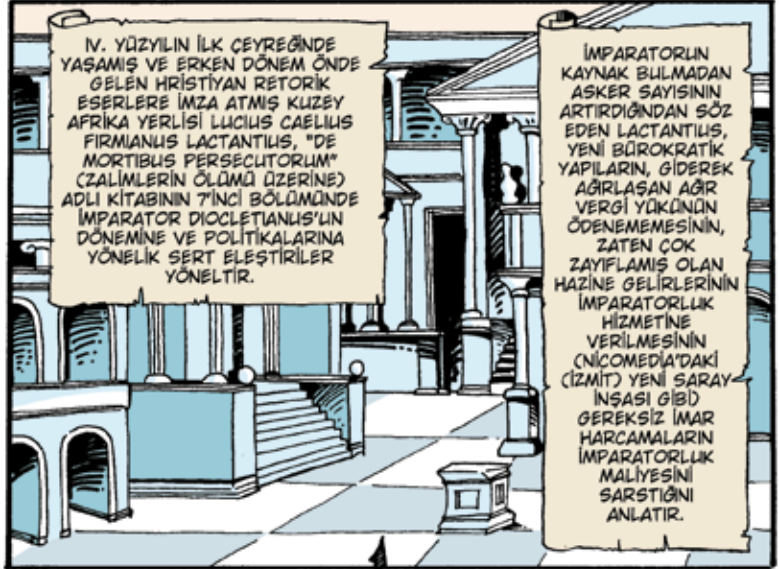
AYRICA İÇİNDE GÜMÜŞ BULLINAN BÜYÜK BROZ SİKKE "FOLLIS"İ PİYASAYA SÜRDÜ.

REFORMLAR SADECE PARAYA GÜVEN SAĞLAYACAK TEDBİRLERLE SINIRLI KALMADI. DIOCLETIANUS, ENFLASYONU DİZGİLEMEK İÇİN 301 YILINDA İLK KAPSAMLI FİYAT KONTROLÜ (NARH) KARARNAMESİNİ YAYIMLAYACAKTI.

IV. YÜZYILIN İLK ÇEYREĞİNDE YAŞAMIS VE ERKEN DÖNEM ÖNDE GELEN HİSTİYAN RÛTORİK ESERLERE İMZA ATMIS KUZNEY AFRIKA YERLİSİ LUCIUS CAELIUS FIRMIANUS LACTANTIUS, "DE MORTIBUS PERSECUTORUM" (ÇALIMLILARIN ÖLÜMÜ ÜZERİNE) ADLI KİTAPININ 7'NCİ BÖLÜMÜNDE İMPARATOR DIOCLETIANUS'UN DÖNEMİNE VE POLİTİKALARINA YÖNELİK SERT ELEŞTİRLER YÖNELTİR.

İMPARATORLUN KAYNAK BULMADAN ASKER SAYISININ ARTIRDIĞINDAN SÖZ EDEN LACTANTIUS, YENİ BÜROKRATİK YAPILARIN, GİDEREK AĞIRLAŞAN AĞIR VERGİ YÜKÜNÜN ÖDENEMEMESİNİN, ZATEN ÇOK ZAYIFLAMIS OLAN HAZINE GELİRLERİNİN İMPARATORLUK HİZMETİNE VERİLMESİNİN (NICOMEDIA'DAKİ (İZMİT) YENİ SARAY İNŞASI GİBİ) GEREKSİZ İMAR HARCAMALARIN İMPARATORLUK MALİYESİNİ SARTIĞINI ANLATIR.

SÖYLE DEVAM EDER LACTANIUS:

"DEVLET ADINA VERGİ ALANLARIN SAYISI, VERGİ VERENLERDEN ÇOK DAHA FAZLAYDI. ÇÜNKÜ VERGİLERİN ORANI O KADAR YÜKSEKTİ Kİ, KIRACI ÇİFTÇİLERİN KAYNAKLARI TÜKENMİŞTİ, TARLALAR TERK EDİLMİŞ, VERİMLİ EKİLEBİLİR ALANLARDA YABAN OTLARI ÇIKMAYA BAŞLAMISTİ. (...) VERGİ TOPLAYICILARI, YÖNETİCİLER VE ROMA'NIN YÜKSEK RÜTBELİ MEMURLARI HEMEN HER BELDE KARABASAN GİBİYDİLER.

ASKERİ BAŞARILARIN SÜREKLİLİĞİ İÇİN BELKİ BÜTÜN BUNLARIN BASKISINA KATLANILABİLİRDİ. DOYMAK BİLMEZ AĞOZLULUĞUNA RAĞMEN DIOCLETIANUS, DEVLET HAZİNESİNİN YOK OLMASINA ASLA İZİN VERMEDİ. HAZİNEYİ SIRA DIŞI PARA KAYNAKLARIYLA DOLDURURKEN, BU KASAYA DOKUNULMAMASI VE KORUNMASI İÇİN DE UĞRAŞTI...

ÜSTELİK DIOCLETIANUS'UN İNŞAAT İŞLERİNE KARŞI SONSUZ BİR TUTKUSU VARDI VE BU NEDENLE ÇALIŞTIRDIĞI İŞÇİLER VE SANATÇILAR YANINDA İŞ ARABALARI GİBİ KAMU İŞLERİNİN İNŞASI İÇİN GEREKLİ OLAN NE VARSA, BÜTÜN HARCAMALAR İÇİN EYALETLERİ ADETA HARACA BAĞLAMISTİ; BAZİLİKALAR, SİRK, DARPANE, SİLAH DÜKKANLARI, KARISI VE BİRİCİK KIZI İÇİN HER BİRİNE BİRER EV..."